

ویژه نامه هفته بسیج

مقدمه

«بسیج مدرسه عشق و مکتب شهیدان و شهیدان گمنامی است که پیروانش برگردسته‌های آن، اذان شهادت و رسالت سروده‌اند». امام خمینی (ره)

همزمان با فرارسیدن هفته بسیج و به منظور پاسداشت قهرمانی‌های بسیجیان سلحشور و بزرگداشت فرهنگ بسیج، این ویژه‌نامه با هدف تبیین نقش شایسته و بایسته بسیج، ضرورت ترویج تفکر بسیجی تهیه و تنظیم شده است.

ضرورت تشکیل بسیج

حضرت امام خمینی (ره)، توجه ویژه‌ای به تشکیل بسیج در سراسر جهان داشتند. در واقع هدف از تشکیل بسیج مستضعفین، ایجاد توانایی‌های لازم در همه افراد معتقد به قانون اساسی و اهداف انقلاب اسلامی، به منظور دفاع از کشور، نظام جمهوری اسلامی و همچنین کمک به مردم، به هنگام بروز بلاها و حوادث پیش بینی نشده است. بسیج، جایگاهی ملکوتی است؛ مکانی برای درس چگونه زیستن انسان‌ها و جایگاه عشق و صفا و صمیمیت. امام خمینی (ره) خطاب به بسیجیان جهان اسلام می‌فرماید: «باید بسیجیان جهان اسلام، در فکر ایجاد حکومت بزرگ اسلامی باشند، و این شدنی است؛ چرا که بسیج، تنها منحصر به ایران نیست. باید هسته‌های مقاومت را در تمامی جهان به وجود آورد و در مقابل شرق و غرب ایستاد». بر این اساس، بسیج به نهادی ارزشمند و مقدس تبدیل گردید و رفته رفته، «مدرسه عشق»، «دانشگاه شهادت» و «عبادت‌گاه عارفان مسلح» نام گرفت.

بسیج چیست؟

پس از گذشت چند ماه از پیروزی انقلاب اسلامی و تولد سپاه و کمیته انقلاب اسلامی، حضرت امام (ره) با دوراندیشی خاص خود ضرورت آموزش و سازماندهی عمومی همه مردم در قالب ارتش بیست میلیونی را برای مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمنان انقلاب اسلامی مطرح کردند و در آذرماه ۱۳۵۸ فرمان تشکیل ارتش بیست میلیونی (سازمان بسیج مستضعفان) را صادر فرمودند، دردی ماه ۱۳۵۹ واحد بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی جایگزین آن سازمان شد. بسیج با حدود ۳۰ سال سابقه‌ی درخشان و حضور در همه‌ی عرصه‌ها گره‌گشای بسیاری از مشکلات عمده کشور بوده است. حضور حماسی بسیجیان در طول هشت سال دفاع مقدس برگ زرینی است در کارنامه این نهاد انقلابی و مردمی که در تاریخ ایران بی سابقه بوده است.

مقام معظم رهبری حضرت آیت... خامنه‌ای بسیج را چنین توصیف کرده‌اند:

«بسیج عبارتست از مجموعه‌ای که در آن پاک‌ترین انسان‌ها، فداکارترین و آماده به کارترین جوانان کشور در راه اهداف متعالی این ملت و برای به کمال و به خوشبختی رساندن این مردم جمع شده‌اند و بسیج یعنی حضور ناشی از ایمان و اخلاص و انگیزه دینی و ایمان صادقانه در هر میدانی که کارآرایی و توانایی حضور در آن میدان را داراست، این معنای بسیج است در قرآن کریم در آیات متعددی به ضرورت بسیج و آمادگی مسلمانان برای مبارزه با دشمنان اشاره شده است.

وقتی کسی می‌انگارد هر چه را که نبینند و لمس نکنند، باور کردنی نیست و از تو می‌پرسد: «دستاورد ما در جنگ چه بوده است؟! از کلمه «دستاورد» بدت نمی‌آید؟ من بدم می‌آید. اگر چه کلمه که گاهی نکرده است. اما مگر همه چیز را باید به همین دستی بدهند که از این کتف گوستی و استخوانی بیرون زده و به پنج انگشت بند بند ختم گشته است؟! «دستاورد» کلمه‌ای است که آدم را فریب می‌دهد. با کلمه «دستاورد» که نمی‌توان حقیقت را گفت. چه بگویی؟ بگویی: «بزرگترین دستاورد ما انسان‌هایی بوده‌اند به نام

بسپج کیست؟

هر بسپجی ابتدا باید «فرهنگ بسپجی» داشته باشد. فرهنگ بسپجی فرهنگ معنویت است، فرهنگ شجاعت است، فرهنگ غیرت است، فرهنگ استقلال و آزادگی است، فرهنگ اسیر خواست‌های حقیر نشدن است، خواست‌های زندگی برای همه مهم است، اما آنچه مهم‌تر است آرمان هاست، ارزش هاست، هدف است، آن‌ها را باید مقدم داشت. بسپجی ایمان به خدا دارد. در مقابل او خاضع و خاشع است. کارها را برای رضای خدا انجام می‌دهد و رفتارهایش رنگ خدایی دارد. ایمان به خدا مهم‌ترین ویژگی بسپجی است و اگر این ویژگی بسپجی نباشد ایثار و از خودگذشتگی او مفهومی ندارد. بسپجی تقوای الهی دارد یعنی خویشتن داری از انجام گناه و مبادرت به انجام واجبات. بسپجی ایثار و از خودگذشتگی دارد، برآورده ساختن نیازهای جامعه و سایر افراد را برخواست خود ترجیح می‌دهد. با همه افراد جامعه مهربانی می‌کند. شجاعت و دلاوری دارد، حضور همه جانبه در صحنه‌های دشوار و سخت مبارزه با دشمنان و قرارگرفتن در برابر تهدیدهای همه جانبه آنان ویژگی بارز یک بسپجی است. سازمان بسپج تحت امر فرماندهی کل قوا و ولی فقیه است. و بسپجی نیز خود را تابع محض ولی فقیه می‌داند و حرکت خود را در عرصه‌های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، نظامی بر محوریت رهنمودهای ایشان برنامه‌ریزی می‌کند. صبر و بردباری، ساده‌زیستی، تواضع، شهادت طلبی، دشمن ستیزی، خوش اخلاقی، برخورداری از دانش و تخصص، پویایی و نوآوری، غیرت دینی از دیگر ویژگی‌های بسپجی است.

و خلاصه اینکه:

«بسپج لشکر مفلح فداست که دفتر تشکیل آن را همه مجاهدان بسپجی از اولین تا آخرین امضاء نموده‌اند.»

فرهنگ بسپجی

زمانی که حضرت امام (ره) ضرورت تشکیل ارتش بیست میلیونی را گوش‌زد کردند و بسپج همگانی را بیمه کننده انقلاب نوپای اسلامی در برابر خطرات و دشمنی‌ها دانستند، هیچ کس تصور نمی‌کرد که این نهاد مقدس مردمی، گسترده‌ای اینچنین بیابد. اما با وقوع جنگ تحمیلی و شرکت گسترده بسپجیان در جبهه‌های نبرد، ارزش‌ها و استعداد‌های «بسپج» یکی پس از دیگری ظهور کرد و نشان داد که «بسپج» یک نیروی صرفاً نظامی نیست. ویژگی بسیار مهم «بسپج» که آن را از سایر نهاد‌های مشابه ممتاز می‌کند، این است که «بسپج» مجموعه‌ای از عناصر ارزشی را در خود جمع کرده و آنها را در قالب «شخصیت بسپجی» به شکل زیبایی تجسم بخشیده است، و این گونه است که «بسپج» توانسته است به یک «فرهنگ» تبدیل شود. در ادامه به برخی از عناصر فرهنگ بسپج و بسپجی اشاره‌ای کوتاه خواهیم داشت؛

عمل به تکلیف الهی

اگر چه اهداف بسپج، اهداف بلندی است و برای تحقق آنها جانفشانی مقدمه و فرض هر فرد بسپجی است، به پیروی از اندیشه‌ی حضرت امام خمینی (ره)، آنچه برای بسپج اهمیت دارد، عمل به تکلیف الهی است. در قاموس بسپج، «عمل به وظیفه» مانند رسیدن به هدف است؛ زیرا بسپجی هدفی جز انجام تکالیفی که عهده دار شده است، ندارد. البته باید توجه داشت که وظایف بسپج، همگی در چارچوب پیش‌برد آرمان‌های اسلام و حفظ و اداره نظام اسلامی است و رنگ و بویی الهی دارد و پاداش دهنده آن نیز کسی جز خداوند نیست.

بسپج در خدمت اهداف مادی و یا مجری سیاست‌ها و برنامه‌های گروه و یا اشخاص معینی نیست که تنها مأمور انجام وظیفه باشد؛ چرا که در این صورت تنها یک نیروی ناآگاه و بی‌اراده خواهد بود که توسط دیگران به خدمت گرفته می‌شود. اهداف بسپج، اهدافی الهی است. و این مسئله، تا اندازه‌ای مهم است که نهایت هوشیاری، آگاهی و آمادگی بسپج

را طلب می‌کند. این نکته نیز قابل دقت است که انجام تکلیف، به معنای عدم برنامه ریزی و تفکر در کار و آینده‌نگری و... نیست؛ زیرا نظم و برنامه ریزی نیز از جمله تکالیفی است که بزرگان دین بر آن تأکید بسیار داشته‌اند.

توجه به معنویات

فضای بسیج، فضای معنویت است و این از دستاوردهای دوران دفاع مقدس است. اگرچه عقول دنیوی و مادی نمی‌توانند این حقیقت را درک کنند، اما شک نیست که سلاح معنویات، مؤثرترین سلاح بسیج در مقابله با تهاجم دشمن بوده است. هنوز هم یاد و خاطره دعاها، نمازهای عارفانه، خضوع و خشوع در برابر ذات مقدس الهی و توسل آنها در ذهن‌ها جاری است. «بسیج» همچنان به این عنصر نیازمند است و باید برای مقابله با تهاجمات جدید دشمن و تحقق اهدافی که دارد، بیش از پیش به آن مجهز شود.

شهادت طلب و ایثار

در فرهنگ بسیجی، «شهادت» نهایت سعادت است و هیچ چیزی نمی‌تواند همسنگ آن باشد؛ به همین دلیل «بسیجی» همواره مہیای شهادت است و خود را برای رسیدن به این سعادت بزرگ، آماده می‌سازد. «بسیجی» آرزوی شهادت دارد و می‌داند که برای رسیدن به این مقام، شرایط و ویژگی‌هایی خاصی لازم است؛ بنابراین در خود سازی و تربیت معنوی خود نیز لحظه‌ای فروگذار نمی‌کند.

مخالفت با تحجر گرایی و مقدس‌نمایی

از دیگر عناصر فرهنگ بسیج که به طور مشخص در بیانات امام (ره) مورد توجه قرار گرفته است، مخالفت با تحجرگرایی و مقدس‌نمایی است. اهمیت این عنصر در چارچوب فرهنگ بسیج، از این جهت است که بسیج نهادی مقدس و متکی بر ارزش‌ها و معیارهای الهی است و برداشت‌های ناصواب و افراطی از مقوله معنویات و مقدسات، می‌تواند بسیج را به سمت تحجر و تقدس‌مآبی بکشد؛ چیزی که گاهی در جامعه ما به چشم می‌خورد و حضرت امام (ره) نیز در زمان حیاتشان بارها خطر نفوذ این افراد و طرز تفکرشان را گوش‌زد کرده بودند.

بحث از «فرهنگ بسیج» را با تذکر این نکته به پایان می‌بریم که این نوشتار تنها به برخی از مهمترین عناصر این فرهنگ اشاره کرده است و قطعاً عناصر دیگری را هم در این رابطه می‌توان شناسایی و بررسی نمود که تحلیل و تجزیه آنها ان‌شاء... در فرصت‌های دیگر به انجام خواهد شد.

بسیج و ضرورت تقویت بنیه علم

موضوع تقویت بنیه علمی بسیجیان، یکی از اساسی‌ترین و راهبردی‌ترین مسئولیت‌های سازمان بسیج است که نقش به‌سزایی در شکل‌گیری هویت شایسته و بایسته بسیج دارد و عنصر تعیین‌کننده‌ای در دستیابی به اهداف مورد نظر آن است. «علم»، شناخت جهان را مطابق با آنچه که واقعاً هست، برای انسان فراهم می‌آورد و او را از ظلمت جهل نجات می‌بخشد. «علم»، قادر به ارائه راه حل برای مشکلات و ترسیم راه‌های رسیدن به مطلوب‌های انسان است. به عبارت دیگر، «علم» می‌تواند راه خروج انسان را از بن‌بست‌ها و تنگناها به او بنمایاند و خط سیر زندگی فردی و جمعی بشر را به سوی اهدافش تعیین نماید.

با این مقدمه‌ی کوتاه، ضرورت مجهز شدن بسیج به سلاح علم و اندیشه را از سه زاویه مورد بحث قرار می‌دهیم:

الف: «بسیج» نیز مانند هر جامعه کوچک و بزرگ دیگری، برای ادامه حیات سالم و پویای خود، محتاج بهره گرفتن از خصایص ذاتی و منحصر به فرد علم است. بی بهره‌ماندن از علم و آگاهی، در جهانی که تمام ارکان و عناصر آن به سرعت در حال نو شدن و تحول علمی است، به معنای رکود، فساد و مرگ خواهد بود.

ب: «بسیج»، پیش از آنکه یک نیروی نظامی باشد، یک تفکر است که دفاع همه جانبه از اسلام و آرمان‌های انقلاب و حضرت امام (ره) را سرلوحه کار خود قرار داده است. وقتی یک مجموعه مدافع از ارزش‌های اسلام و انقلاب، یک تفکر قلمداد می‌شود، بی شک ابزار دفاعی او در گام نخست، فکر و اندیشه خواهد بود. در زمانی که مبارزه و مقابله با اسلام و انقلاب به عرصه فکر و نظر و به اصطلاح «جنگ نرم» کشیده شده است، مجهز شدن بسیج به علم، آگاهی و اندیشه، در حقیقت مسلح شدن به سلاح مناسب این عرصه است. باید این مسئله مهم را در نظر داشت که فکر و عقیده، ابزارهای خاص خود را دارند و از قانون‌مندی و روشی غیر از روش‌های مادی پیروی می‌کند. راه اصلاح یا مقابله با یک اندیشه ناصواب، تنها بهره‌گیری از همین ابزار است و بهره بردن از ابزارهای دیگر، تنها تقویت شبهه و اعلام ناتوانی در پاسخ‌گویی علمی به آن را در پی خواهد داشت. با این وصف، در حالی که مبنای نظام و انقلاب اصول مترقی و خدشه‌ناپذیر اسلام است و حجم وسیعی از توطئه‌ها و دشمنی‌ها، در قالب افکار و اندیشه‌های ناصواب صورت می‌گیرد، بسیج به عنوان مدافع خط اول آرمان‌های انقلاب، باید بیش از هر زمان دیگر به سلاح علم و معرفت مجهز شود و با اطمینان به حقانیت و قدرت تفکر اسلام ناب، برای پاسخگویی علمی و منطقی به شبهات تلاش نماید. البته این سخن به معنای نفی روش‌های قهرآمیز در مواقع ضروری نیست؛ اما می‌توان امیدوار بود که به‌کارگیری روش‌های علمی و نظری در برابر تفکرات نادرست، علاوه بر خنثی نمودن توطئه‌ها، شیوه مناسبی نیز برای جذب افراد و گسترش فرهنگ ناب اسلامی باشد.

ج: وظیفه خطیر دفاع از اسلام و انقلاب ایجاب می‌کند که «بسیج»، از رویکرد سطحی و مقطعی به نیازهای انقلاب و کشور دور بماند و با دوراندیشی بیشتری به مسایل جامعه نظر افکند. یک جنبه این نگرش عمیق، مجهز شدن به سلاح منطقی و استدلال در دفاع از انقلاب و تبیین و تبلیغ ارزش‌های اسلامی است که پیشتر به آن اشاره شد. جنبه دیگر این نگرش گام نهادن در مسیر کسب دانش‌ها و تخصص‌های گوناگون، برای رفع نیازهای علمی و فنی حال و آینده کشور است. غفلت از این مسئله، بسیج را دچار روزمرگی کرده و تا حد یک نیروی نظامی و انتظامی منفعل، که تنها قدرت تأمین برخی نیازهای گذرا را دارد تنزل می‌دهد. در حالی که «بسیج» در نظام نظری ارائه شده از سوی حضرت امام (ره) و تأکیدهای فراوان رهبر معظم انقلاب، باید تأمین‌کننده نیازهای کشور در همه ابعاد باشد تا بتواند وظیفه دفاعی خود را به نحو کامل به انجام رسانده، زمینه ساز تحقق حکومت بزرگ اسلامی در جهان شود.

خاتمه

آنچه لازم است در پایان این ویژه‌نامه و به عنوان خاتمه کلام مورد تأکید قرار گیرد، این است که «بسیج» در واقع یک اندیشه است که در صورت تحقق کامل و همه جانبه‌اش در جامعه و با توجه به عناصر و ویژگی‌های منحصر به فردی که دارد، می‌تواند کانون تجمع تمام ارزش‌ها و زیبایی‌ها مطرح باشد و نقش تعیین‌کننده‌ای در رفع کاستی‌ها و ضعف‌های جامعه و تأمین نیازهای آن در ابعاد گوناگون ایفا کند. بنابراین گام نخست در شکل‌گیری هویت شایسته و بایسته بسیج، رسیدگی به درکی صحیح و جامع از آن و تلاش جهت به فعلیت رساندن تمام استعدادها و ظرفیت‌های آن، با توجه به شرایط زمانی و نیازهای جامعه است. ان شاء...